

University of Groningen

Parental divorce and adolescent excessive drinking

Tomcikova, Zuzana

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2011

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Tomcikova, Z. (2011). *Parental divorce and adolescent excessive drinking: role of parent-adolescent relationship and other social and psychosocial factors*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

Overmatig gebruik van alcohol in de adolescentie is in de meeste ontwikkelde landen een belangrijk volksgezondheidsprobleem. Het is belangrijk zich bij het bestuderen van dit gedrag op adolescenten te richten, omdat belangrijke leefstijlpatronen tijdens deze periode van het leven worden vastgelegd. Overmatig drinken in de adolescentie is een belangrijke voorspeller van aan alcohol-gerelateerde problemen op volwassen leeftijd. Zulk gedrag leidt niet alleen tot afhankelijkheid van alcohol, maar ook tot chronische lichamelijke en geestelijke gezondheidsproblemen op latere leeftijd. Ondanks de groeiende invloed van leeftijdsgenoten in de adolescentie, blijft de familie een factor met een sterke invloed op het gedrag en de ontwikkeling van de leefstijl van jongeren.

Het hoofddoel van dit proefschrift was om de relatie tussen overmatig drankgebruik gedurende de adolescentie en een aantal kenmerken van het gezinsleven te verkennen. De bijdragen van zowel de structurele kenmerken (gezinsstructuur, sociaal-economische positie) als psychosociale kenmerken (sociale steun, ouderlijk toezicht, ouder-adolescent communicatie, gevoelens van adolescenten ten opzichte van ouders) bij overmatig drinken gedurende de adolescentie werden onderzocht. Een verder doel van dit proefschrift was om de bijdrage van andere factoren (persoonlijkheid, welzijn, vrijetijdsactiviteiten, en sociale steun van groepsgenoten) te verkennen. Gebaseerd op de doelen van dit proefschrift werden vijf onderzoeksvragen achtereenvolgens beantwoord wat betreft de verschillen in gezins-, sociale en persoonlijkheidskenmerken tussen adolescenten met drie patronen van alcoholgebruik (hoofdstuk 3), het verband tussen de echtscheiding van de ouders en andere factoren en dronkenschap gedurende de adolescentie (hoofdstuk 4), het verband tussen risicovolle vrijetijdsbestedingen en ouderlijk toezicht, en dronkenschap gedurende de adolescentie (hoofdstuk 5), het verband tussen de structuur van het gezin en de kwaliteit van de ouder-adolescent communicatie enerzijds en dronkenschap en frequent alcoholgebruik anderzijds gedurende de adolescentie (hoofdstuk 6), en tenslotte het verband tussen echtscheiding van de ouders en dronkenschap gedurende de adolescentie en de bijdrage aan dit verband van de gevoelens van de adolescent ten opzichte van hun ouders (hoofdstuk 7). De antwoorden op deze onderzoeksvragen zijn beschreven in de hoofdstukken 3 tot 7.

In *Hoofdstuk 1* wordt algemene informatie over overmatig alcoholgebruik bij adolescenten gegeven, over de belangrijkste dimensies van de gezinsomgeving (gezinsstructuur, sociaal-economische positie van het gezin, sociale steun vanuit het gezin, ouderlijk toezicht, ouder-adolescent

communicatie en gevoelens van adolescenten ten opzichte van ouders), en andere factoren die werden onderzocht (persoonlijkheidsfactoren, welzijn, invloed van groepsgenoten). Het doel van het onderzoek en de onderzoeksvragen worden geformuleerd alsmede een model van de bestudeerde variabelen.

Informatie over de opzet van de studie wordt gegeven in *Hoofdstuk 2*. Het beschrijft twee steekproeven die zijn gebruikt in dit proefschrift. Het biedt verder een korte beschrijving van de meetinstrumenten en de gebruikte analysemethoden.

In *Hoofdstuk 3* worden drie groepen van jongeren met specifieke patronen van alcoholgebruik (geheelonthouder, gebruiker, en de overmatige drinker) vergeleken met betrekking tot persoonlijkheidsfactoren (extraversie, gevoel van eigenwaarde, en agressie), gezinsfactoren (sociaal-economische positie, gezinsstructuur), sociale steun van het gezin en van vrienden, en welzijn. De resultaten laten significante verschillen zien tussen de geheelonthouders, de gebruikers en de overmatige drinkers - een riskant alcoholgebruik was meer waarschijnlijk onder adolescenten van gescheiden ouders, met een hogere sociaal-economische positie, hogere scores wat betreft ervaren sociale steun van vrienden, extraversie, een negatief zelfbeeld en agressie, en lagere scores wat betreft sociale steun van het gezin en wat betreft welzijn.

Hoofdstuk 4 richt zich op gezinsfactoren. Het verband tussen echtscheiding van de ouders en dronkenschap gedurende de adolescentie en de bijdrage van sociaal-economische positie, gezinsstructuur, sociale steun vanuit het gezin en welzijn worden verkend. De bevindingen zijn dat echtscheiding van de ouders een langdurige invloed op overmatig drankgebruik gedurende de adolescentie heeft. Echtscheiding verhoogt de kans op dronkenschap onder jongeren. Dit effect bleef statistisch significant na het toevoegen van de andere genoemde factoren. Voorts kunnen een hoog opleidingsniveau van de ouders, een hoog welvaartsniveau van het gezin, een laag niveau van sociale steun vanuit het gezin, en een laag niveau van psychisch welbevinden de kans op dronkenschap onder jongeren verhogen.

In *Hoofdstuk 5* worden de vrijetijdsactiviteiten van adolescenten en ouderlijk toezicht op hen behandeld, en het verband ervan met overmatig drankgebruik gedurende de adolescentie. De resultaten laten zien dat de deelname aan risicovolle activiteiten de kans op dronkenschap onder jongeren deed toenemen. Dit effect bleef statistisch significant ook na de toevoeging van het ouderlijk toezicht aan het model. Bovendien verhoogde een laag niveau van toezicht door de moeder de kans op dronkenschap. Binnen de groep van 'risicovolle deelnemers' (jongeren die deelname aan ten minste een van de drie risicovolle activiteiten dagelijks of meerdere keren per week opgaven) scoorden degenen die meldden dat ze dronken waren geweest significant lager wat betreft het toezicht van de moeder vergeleken met degenen die dat niet waren geweest.

In *Hoofdstuk 6* wordt de rol van de gezinsstructuur en de kwaliteit van de communicatie met de ouders onderzocht met betrekking tot twee patronen van adolescent alcoholgebruik (frequent alcoholgebruik en dronkenschap ooit gedurende het leven). Uit de resultaten blijkt dat een onvolledig gezin en moeilijke communicatie met beide ouders de kans op zowel dronkenschap als frequent alcoholgebruik onder jongeren verhoogt indien alleen de ruwe effecten van deze variabelen worden beoordeeld. Bij de beoordeling van de wederzijds gecorrigeerde effecten hadden alle variabelen een statistisch significant verband met dronkenschap, en met frequent alcoholgebruik, uitgezonderd de communicatie met de vader. Bovendien verhoogde het mannelijk geslacht en een hogere leeftijd de kans op zowel dronkenschap en frequent alcoholgebruik.

In *Hoofdstuk 7* wordt het verband tussen de echtscheiding van de ouders en dronkenschap gedurende de adolescentie nogmaals onderzocht. Daarbij wordt ook de bijdrage van de gevoelens van de adolescent naar diens ouders met betrekking tot dit verband verkend. Echtscheiding verhoogt de kans op dronkenschap onder jongeren. Dit effect bleef statistisch significant, zelfs na het toevoegen van twee dimensies van de gevoelens van de adolescent naar de moeder (positieve en negatieve gevoelens) aan de analyse, terwijl beide dimensies (positieve en negatieve gevoelens naar de moeder) verband hielden met dronkenschap. Toevoeging van de dimensies van de gevoelens van de adolescent naar de vader (positieve en negatieve gevoelens) aan de analyse deed het verband tussen scheiding van de ouders en dronkenschap gedurende de adolescentie dalen. Beide dimensies (positieve en negatieve gevoelens ten opzichte van de vader) hingen samen met dronkenschap gedurende de adolescentie.

Ten slotte worden in *Hoofdstuk 8* de belangrijkste bevindingen samengevat en besproken in de context van de theoretische achtergrond. Vervolgens worden de sterke punten en beperkingen van het onderzoek besproken en de mogelijke implicaties voor toekomstig onderzoek en voor de volksgezondheidspraktijk geschetst.

Inzicht in de factoren die van invloed zijn op overmatig alcoholgebruik gedurende de adolescentie, en in de mechanismen die dat gebruik beïnvloeden is van belang voor de preventie van overmatig alcoholgebruik. De bevindingen van deze studie ondersteunen het belang van de context van het gezin wat betreft dit risicogedrag van adolescenten. De negatieve impact van een echtscheiding van de ouders (of het deel uitmaken van een onvolledige familie) op overmatig drinken gedurende de adolescentie is relatief goed bekend uit een aantal studies. Echter, uit de bevindingen van dit proefschrift blijkt dat andere aspecten van het gezinsleven en de ouder-adolescent relatie ook aan dat gedrag bijdragen. Dit kan extra aangrijpingspunten bieden om de negatieve effecten van een echtscheiding op het gezondheidsgedrag van adolescenten te doen afnemen.

